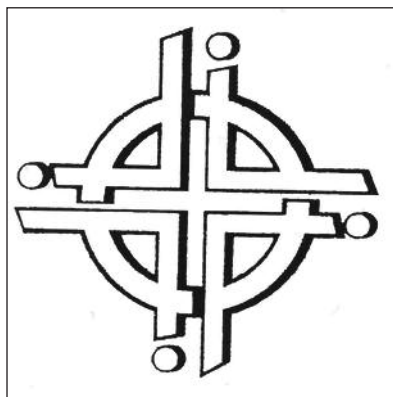

SVĚTOVÝ DEN MODLITEB 2016

KUBA

Informace o zemi, recepty a
výkladové poznámky

INFORMACE O ZEMI

Poloha, rozloha

Kuba je největší ostrovní stát v Karibiku v souostroví Velké Antily. Sousedí s dalšími ostrovními státy jako jsou Bahamy, Haiti, Jamajka; přes moře pak se Spojenými státy americkými (Florida je vzdálená asi 150 km), blízko je i do Mexika.

Stát Kuba tvoří hlavní ostrov, jehož tvar připomíná aligátora. Druhý největší ostrov se jmenuje Ostrov Mládeže. Kubě patří dalších přibližně čtyři tisíce malých ostrovů a ostrůvků. Ne všechny mají zdroj pitné vody.

Hlavní ostrov je přibližně 1200 km dlouhý a až 190 km široký. Většinou ho tvoří nížiny. Podél pobřeží na jihovýchodě se táhne pohoří Sierra Maestra s nejvyšší horou Pico Turquino (1974 m n.m.)

Kuba má asi 11 milionů obyvatel. Hlavním městem je Havana, kde žijí přibližně 2 miliony obyvatel.

Podnebí, příroda

Podnebí je teplé, vlhké, subtropické. Celoročně ho ovlivňují větry, které se nazývají pasáty. Průměrná celoroční teplota se pohybuje okolo 25 °C. Teplota mořské vody u pobřeží zpravidla neklesá pod 24 °C. Koncem léta a na podzim se v oblasti vyskytují hurikány.

Pro své přírodní krásy je Kuba, stejně jako další ostrovy oblasti, nazývána perlou Karibiku. Kvůli izolaci od pevniny žije či roste na ostrově značné množství endemických živočichů a rostlin. V roce 2011 existovalo 14 kubánských národních parků, které pokrývaly téměř 5 % rozlohy státu.

Malé části území ostrova pokrývají savany. Nepříliš husté lesy tvoří akáty, kubánské borovice a palmy – především palma královská. Na východě se rozprostírají tropické lesy, na pobřeží rostou mangrovy. Tyto stromy, dobře snášející slanou vodu, pokrývají celosvětově významnou část pobřeží v tropických a subtropických oblastech a tvoří tak vedle deštných pralesů nejdůležitější ekosystémy vůbec.

Značná část ostrova je obdělávána a řízeně zemědělsky využívána, někdy ne zcela úspěšně. Velká část orné půdy je zarostlá dřevinou, zvanou marabu, která je vlastně plevelem. Jedním ze způsobů je likvidace ohněm, takže se s ní v domácnostech topí. Někteří keramici využívají popel z marabu jako příměs do glazury. Glazura se vypaluje do krásných modrých odstínů. Národním stromem Kuby je obří palma královská, národním květem bílá a velmi silně vonící

mariposa. Říká se jí také motýlí jasmín nebo bílý zázvor. Národním ptákem s barvami kubánské vlajky je barevný tocororo.

Historie

Prapůvodní obyvatelé přicházeli z ostatních ostrovů i z pevniny. Živili se hlavně lovem. Postupně se zdrojem obživy stalo obdělávání půdy.

V původním jazyce slovo „kuba“ znamená „obdělávaná půda“.

Zemědělství se na Kubě začalo rozvíjet již v polovině prvního tisíciletí před n.l.. Typickými plodinami byla kukuřice, tabák a maniok.

V roce 1492 Kubu objevil Kryštof Kolumbus. Do té doby ji obývaly indiánské kmeny Sibonejů, Tainů, Karibů a dalších. Podle názoru některých historiků žilo na ostrově až 200 000 původních obyvatel. Ti během španělské kolonizace z velké části vymřeli nebo se smísili se španělskými dobyteli. .

Španělská kolonizace začala v roce 1511 a Kuba zůstala španělskou kolonií po následujících 400 let. Při osidlování Kuby docházelo k rozdělování půdy účastníkům protiindiánských tažení, kteří začali masívně chovat dobytek a drůbež. Tím se Kuba stala důležitou zásobovací základnou pro okolní oblasti. Místní obyvatelstvo bylo nuceno pracovat jako otroci.

Od 20. let 16. století ostrov ohrožovali piráti z evropských zemí, zejména Francouzi, Holanďané a Angličané.

Nejvýznamnější vrstvou tehdejší koloniální společnosti byli vysocí úředníci, důstojníci a katolické duchovenstvo. Níže stáli španělští obchodníci a kreolští podnikatelé. Výraz „kreolský“ pochází z původního termínu „criolo“, což znamená označení člověka narozeného na Kubě.

Až do roku 1824 trvaly v ostatních španělských koloniích války za nezávislost. Byly povzbuzením a nadějí i pro část kubánského obyvatelstva, které se chtělo osvobodit ze španělské nadvlády.

Tento proces však zpomaloval strach z povstání černošského obyvatelstva. Počet otroků stále stoupal a v roce 1841 dosáhl téměř 45 % obyvatel ostrova.

10. října 1868 byla vyhlášena nezávislost na Španělsku.

Otroctví bylo zrušeno roku 1886.

V hospodářské oblasti se během 17. století stával nejdůležitějším výrobkem tabák. Roku 1748 získala Havana monopol na vývoz cukru a tabáku z celého ostrova.

Na přelomu 18. a 19. století se stalo stěžejním odvětvím kubánského hospodářství pěstování cukrové třtiny a výroba cukru. V roce 1800 bylo na ostrově již 400 cukrovarů.

Od svého objevení do dnešní doby prošla Kuba mnoha etapami a změnami.

V krátkém období byla Kuba pod správou USA.

Nezávislost Kuby byla vyhlášena 20. května 1902.

Spojené státy jako podmínku stažení svých vojsk požadovaly pronájem vojenské základny Guantánamo, což trvá dodnes.

Období Kubánské republiky je spjato zejména se jmény dvou osob.

Fulgencio Batista kontroloval vládu na Kubě v letech 1933-1944 a poté opět 1952-1959.

V období své první vlády prosadil řadu sociálně laděných zákonů a byl znám dobrou spoluprací s odbory. Po svém neúspěchu v prezidentských volbách žil následujících 8 let v USA.

Po návratu na Kubu v roce 1952 se znovu ucházel o post prezidenta. Když bylo jasné, že neuspěje, zmocnil se vlády vojenským pučem.

Tato jeho druhá vláda se již projevovala korupcí, policejní brutalitou a zhoršující se ekonomickou situací. Havana se stala známým centrem gamblersví, prostituce a americké mafie.

Období, které následovalo, bylo poznamenáno vznikem nejrůznějších hnutí usilujících o svržení režimu. Jedním z nich byla i skupina kolem Fidela Castra.

Toto už je zcela novodobá a známá historie, jejíž součástí je kubánská revoluce a nástup socialismu, začátek éry Fidela Castra.

Tisíce lidí Kubu opustily, tisíce byly uvězněny, mnoho lidí bylo popraveno. Tragicky skončili i někteří z vůdců revoluce, mezi nimi i Ernesto Che Guevara.

Nastala doba hospodářských problémů. Počátkem 60. let minulého století Kuba začala znarodňovat americké firmy a reakcí Spojených států bylo vyhlášení embarga na vývoz amerických výrobků na Kubu. Dlouhá desetiletí trvání tohoto embarga jsou také jednou z příčin neutěšené ekonomické situace.

Významným mezníkem v historii Kuby je její úloha v období tzv. studené války. Američané připravovali vojenskou invazi, Kuba byla součástí bloku kolem Sovětského svazu a měla na svém území sovětské jaderné zbraně. V té době stál tehdejší svět na pokraji jaderné války. Diskrétním naléhavým jednáním s představiteli světových mocností se o odvrácení jaderné války zasloužil též papež Jan XXIII.

I když se v polovině 70. let minulého století Spojené státy pokusily o zlepšení vztahů s Kubou, zamýšlená jednání ztroskotala na vojenské angažovanosti Kuby v několika vojenských konfliktech a občanských válkách ve světě. Jmenujme například Angolu, Kongo, Bolívií, Etiopii.

Výrazně se zhoršila ekonomická situace Kuby a Fidel Castro byl nucen umožnit další hromadný odjezd mnoha desítek tisíc Kubánců ze země.

Ekonomická krize se prohloubila ještě více po rozpadu Sovětského svazu a ukončení sponzorování země v rámci RVHP (Rady vzájemné hospodářské pomoci).

Fidel Castro ze zdravotních důvodů abdikoval a veškeré státní i stranické funkce převzal jeho bratr Raúl.

Další převratnou změnou bylo umožnění přechodu mnoha desítek tisíc státních zaměstnanců do soukromého sektoru.

Podle kubánské ústavy je stále veškerá moc koncentrována v rukou Komunistické strany Kuby, další politické strany jsou v zemi zakázány, činnost opozice je zcela ilegální.

Změny však nelze zastavit, a tak i ve vztazích Kuby a Spojených států dochází k pozvolnému oteplování, o čemž svědčí i krátké setkání amerického prezidenta Baracka Obamy s Raúlem Castrem na celoamerickém summitu v Panamě.

Obyvatelstvo

Kuba je etnicky velmi rozmanitá, obývají ji španělsky mluvící Kubánci, pocházející především z obyvatel historického Španělska a černošských otroků západní Afriky. Zemi rasově tvoří běloši (64,1 %), míšenci (mulati/mesticové (26,6 %) a černoši (9,3 %). V zemi žije značná – až 1 % – čínská menšina obývající v Havaně vlastní čínskou čtvrť. Původní indiánské kmeny v průběhu španělské kolonizace vymřely následkem těžké otrocké práce, na nemoci zanesené z Evropy a původní populace již na ostrově neexistuje, byť někteří obyvatelé se stále hlásí k prapůvodním předkům.

Vzdělání

Obyvatelstvo je ve své většině zcela gramotné, na rozdíl od značné části zemí Latinské Ameriky. Alfabetizace byla úspěšná již před nástupem Fidela Castra. V dobách vlády Fulgencia Batisty dosahovala téměř 80%.

Úroveň vyššího vzdělání je však nízká, je často ideologicky podmíněná.

Internet na Kubě je cenzurován, přístup k němu je organizován a striktně kontrolován. Pro turisty bývá internet k dispozici v hotelech, kde je většinou nutno si zakoupit internetovou kartu.

Donedávna platil i zákaz nákupu počítačů a mobilů soukromými osobami, ten byl však novou vládou Raúla Castra zrušen. Cena běžného počítače však dosahuje ročního platu ostrovanů a proto nelze počítat s dramatickým rozšířením počítačů v zemi. Mobilní telefony jsou dnes již rozšířené i mezi běžnými obyvateli Kuby.

Zdravotnictví

Základní zdravotní péče je celoplošně zabezpečena, je bezplatná, neodpovídá však standardům známým v Latinské Americe. Některý zdravotnický materiál a léky nejsou pro běžné Kubánce zcela dostupné.

Konec 80. let, rozpad bloku kolem Sovětského svazu, znamenal ukončení podpory Kuby. Zkrachovaly investice do kubánských nemocnic, do jejich vybavení a do vzdělání lékařů. Země má jednu z nejnižších dětských úmrtností na světě. To je však dáno velmi aktivní potrátovou politikou.

Obecně je na Kubě nedostatek lékařů, nicméně režim je využívá k politickým i finančním cílům a „vyvází“ je do vybraných zemí (Guatemala, Bolívie či Venezuela). Celkem je v zahraničí více než 37 000 kubánských lékařů, pro které je práce v cizině vítanou možností výdělku.

Tito lékaři však chybí v kubánských nemocnicích.

Skutečností jsou i útky lékařů. Jejich rodiny jsou na Kubě za emigraci trestány, včetně propouštění rodinných příslušníků ze zaměstnání, aby byly rodiny donuceny zaplatit náklady na vzdělání svých příslušníků v emigraci.

V zemi existují výběrové nemocnice pro politiky a cizince, do kterých není běžné obyvatelstvo přijímáno, a které slouží i tzv. zdravotním turistům ze zahraničí. Kuba se tuto zdravotní turistiku pro cizí občany snaží vehementně podporovat. V zemi stále existují valutové lékárny, kde se za ceny pro naprostou většinu obyvatelstva nepřístupné prodávají léky, které na běžném trhu není možno získat.

Od 1. května 2010 jsou zahraniční návštěvníci povinni uzavřít před vstupem do země zdravotní pojištění na celou dobu pobytu.

V roce 2012 se na Kubě poprvé po několika desetiletích objevila cholera.

Náboženství

Kuba je díky španělské kolonizaci tradičně katolickou zemí. Velký vliv má také afrokubánská santérie. Jde o mírumilovné náboženství původně praktikované africkými otroky přivezenými do Ameriky španělskými konkvistadory.

Po revoluci v roce 1959 Kuba silně omezila náboženský život, přestože oficiálně nadále uznávala svobodu náboženství. Výsledkem této "svobody" byl odchod 80 % katolických a protestantských kněží do USA v letech 1959-61.

V roce 1962 se Kuba oficiálně stala ateistickým státem a od roku 1969 byly v zemi zakázány Vánoce. Ty byly obnoveny až v roce 1998 po návštěvě papeže Jana Pavla II.

Ke katolické církvi se hlásí přibližně 60 %, k santérii až 80 % obyvatelstva (katolicismus a santérie se tedy částečně překrývají). Různé protestantské církve zahrnují přibližně 6 % obyvatel. Na ostrově je i funkční židovská obec a v čínském městě v Havaně dominují buddhisté. Pozůstatkem doby, kdy zde žily desetitisíce Rusů, je zastoupení ruské pravoslavné církve.

Katolickou patronkou Kuby je Panna Maria Milosrdná z Cobre

Recepty

Kubánská kuchyně je označována jako kreolská. Rozhodně v ní však nenajdeme francouzské nebo anglické vlivy. V různých regionech země najdeme různá jídla. Některá tradiční jídla však najdeme po celé zemi, např. tzv. velkou polévku (ajiacó – je zmíněná v liturgii SDM). Dalším oblíbeným jídlem je „Ropa vieja (=staré hadry), která nevypadá zajímavě, protože podstatnou složkou je rozvařené maso, ale chutná skvěle.

Přísady pro kubánskou kuchyni jsou většinou i u nás dobře dostupné. Malangu u nás nedostaneme, ale můžeme ji nahradit buď tarem nebo dýní. Taro a kasawu bychom měli dostat v asijských supermarketech. Původně na Kubě vyráběný rum značky Baccardi se už od r. 1960 tam nevyrábí.

Coca al Horno (starý recept z Pinar del Rio)

1 zralý čerstvý kokosový ořech nebo 40 dkg strouhaného, 50 dkg cukru, 2 polévkové lžíce polohrubé mouky, 1 čajová lžička másla, 4 vejce

Pokud pracujeme s čerstvým kokosem, otevřeme a nastrouháme dužinu. Všechny přísady až na vejce dobře promícháme. Celá vejce dobře našleháme a přidáme do směsi. Vlijeme do vysoké máslem vymazané formy a při střední teplotě pečeme asi půl hodiny, až povrch pěkně zhnědne.

Costillas de Cerdo a las camagueyana

Pro 4 porce připravíme 60 dkg vepřových žebříků, 120 ml cibulové omáčky, 100 ml tmavé výpekové šťávy, 60 ml sherry, 0,5 kg zralých banánů, 30 ml oleje, bílý pepř, zelená krájená petrželka, sůl

Žebírka osolíme a opepříme a v oleji ze všech stran opečeme. Přilijeme sherry a chvíli po-

vaříme. Přilijeme výpekovou šťávu napůl zředěnou vodou. Banány nakrájíme na kolečka a opečeme. Přidáme cibulovou omáčku a pečeme, až se banány rozpadnou. Nakonec posypeme petrželkou.

Flan al caramelo

Pro 4 porce potřebujeme: 7 vajec, 20 dkg cukru, 3/4 l mléka, vanilku, trochu vody

Vejce a 15 dkg cukru ušleháme do pěny. Mléko zahřejeme k varu, ale nevaříme. Přidáme vanilku. Vanilkové mléko pomalu mícháme a přidáváme vaječnou pěnu, až vznikne homogenní masa. Polijeme karamellem, který připravíme ze zbytku cukru a trochu vody.

Nápoje

Daiquirí (oblíbený nápoj Ernsta Hemingwaye)

Na 1 porci potřebujeme 5 cl bílého rumu, šťávu z 1/2 limetky, 1 čajovou lžičku cukru. Spolu s drceným ledem dáme do šejkru a důkladně promícháme.

Tocororo

Mariposa

VÝKLADOVÉ POZNÁMKY

1. Izajáš 11,1-10: zaslíbení proutku z Jišajova pařezu

V paměti Izraelců po staletí žily osobnosti králů Davida a jeho syna Šalamouna. Oč slabší a egoističtí byli na trůnu jejich pokračovatelé, o to víc v lidu vzrůstala touha po příchodu dobrého, skutečně spravedlivého panovníka, ohlašovaného proroky. Životní strom Davidova otce Jišaje uschl. Zůstal pařez bez známek života. Z tohoto obrazu vyzraňuje smutek a resignace. Po zásazích Assyřanů a potom Babyloňanů hrozilo lidu vyhubení, smutný konec. Doprostřed právě této nejvyšší úsnivé situace míří Boží vzkaz skrze Izajáše: Což jste dosud neviděli, že z poraženého stromu, jen pařezu, náhle vyrazil proutek, nový výhonek? Bude vám dán nový výtečný král. Pro své vladařské úkoly bude bohatě a trvale vybaven dary Ducha. Tento výhonek ponese skvělé plody. Bude moudrý. Bude vědět, co slouží životu a podle toho bude jednat. Jeho základním životním postojem bude „Hospodinova bázeň“ (podle v. 2 a 3), tj. respekt vůči Bohu a naprosté spoléhání na něj. Takto orientován bude mít na zřeteli bídu chudých a potřeby bezprávných.

Soudobé pozorné čtenáře a posluchače v tomto prorockém odstavci patrně překvapí výrok o zvířatech a dětech, tj. o pokojném soužití divoce žijících zvířat s domácími a také s lidskými mláďaty, s dětmi (v. 6-8). Kraličtí překladatelé a vykladači zde slyší zvěst vyřizovanou v metaforách – proměně, k níž pod Božím působením dochází v církvi. Divocí lidé krotnou a násilí již neužívají. Děti, tj. lidé v Kristu znova zrození jsou „v ochraně divné“ ... Známost Boha z divokých krotké, z plachých tiché činí. Ta bližnímu škoditi nedopouští, pokoj a svornost plodí. Tolik komentář Kralických.

Nadějnou izajášovskou vizí spatřovala prvotní církev naplněnou v Ježíši Kristu. při křtu v řece Jordánu, vykonaném Janem Křtitelem, kdy poznává dospělý Ježíš, že na něm spočívá Boží povolání. Evangelia shodně dosvědčují, že při křtu byl Ježíš naplněn Božím Duchem. V jeho síle a zmocnění potom naplňuje své poslání. Po krátkém období na pustině prochází Palestinou a koná mohutné záchranné dílo. Chce do něj zapojit také své následovníky a následovnice a zahrnout „všechny národy“ (Mt 28,19-20).

Ve světle této radostné zvěsti chápeme a přijímáme i zaslíbení, obsažené v 11. kapitole Izajášově. Zlo, násilí a zkáza nemusí být posledním, konečným dnem, O všech našich nejpálčivějších současných problémech a otázkách lze společně jednat. Stvořitel dosud neskoncoval se svým stvořením. Iz 11 povzbuzuje, abychom důvěřovali v Boží nejvyšší mocné slitování. Jeho Proutek či Výhonek stále tvoří nové a to i na místech docela nečekaných. Ve

všem, co nás i veškerenstvo sklíčuje, nepřestávejme volat: zbav nás od zlého... Přijď tvé království, tvoje osvobozující vláda mezi nás.

2. Mk 10,13-6 - významné důrazy

1. Ježíš Kristus je sloužící Mesiáš. Celým evangeliem prochází motiv Kristovy obětavé služby. V tehdejší očekávání příchodu Mesiáše se silně ozývala představa panovníka, který vyžene ze země nepřátele. Královská životní cesta Ježíše z Nazaretu se naopak vyznačuje bezpodmínečnou láskou, službou a utrpením.
2. Učedníci - muži a ženy, kteří Krista následují.
3. Boží království – ústřední zvěst – jíž se stává událost tam, kde Ježíš působí. Přináší kladnou proměnu, základní pomoc, záchranu. Když je Boží království námi lidmi jako Boží dar dychtivě přijímáno, přináší nové věci, nový život. Vzniká „nové stvoření“ (2 K 5, 17 Kol 3, 9-10).
4. Dětské evangelium (Mk 9,33-37 Mk 10,13-16). Podle obou míst Ježíš staví do centra malé bytí, především děti a potom i další slabé, chudé a bezprávné, všelijak znevážené lidi. Ztotožňuje se s nimi (Mt 25,34-40).

V Izraeli se děti pokládaly za Boží dar a požehnání. Synové zajišťovali trvání otcovského jména. Dědili majetek. Dcery dědily jen výjimečně (Numeri 27, 1-11; Job 42, 13-15). Synové (a snachy-srovněj Rúť) pečovali o rodiče ve stáří.

V tehdejších tvrdých životních podmínkách děti již od raného věku přispívaly k rodinnému živobytí, k přežití rodiny. Mohly být pronajímány k práci v cizích domácnostech, např. ke službě u stolu. Mohly být prodány do otroctví.

V antickém světě (včetně římské říše) vládlo vůči dětem pohrdání a brutalita, což dokládají zachovaná svědectví. Ježíš se děti ujímá i proti svým učedníkům, mužům a ženám jednajícím jako pořádková policie. Staví děti do centra. Dává dospělým za vzor

a) dětskou schopnost přijímat:

Tato schopnost je riskantní, nebezpečná, protože je lehce svoditelná. Je v ní ale také síla. Potřebujeme, aby nás prostoupilo vědomí, že Bůh je náš původ, zdroj našeho života, že jsme jeho děti, stále znovu s láskou přijímané a nesené.

b) nový přístup k bližním:

S apriorní otevřeností bývají děti okamžitě ochotné sdílet se a pomáhat.

Ježíš sám takto neustále jedná. Na tuto cestu zve a volá např. příběhem o milosrdném Samařanovi. Samařan riskuje nebezpečí a zdržení na cestě. Bez zaváhání se ujímá přepadeného

člověka a zmírňuje jeho utrpení (L 10,29-37). V dalším příběhu je Kristův postoj vůči ženě přistižené při nevěře (J 8,1-11). Ježíšovu velkorysou otevřenost, slitovnost a účinnost zakouší také vrchní celník Zacheus. Bez váhání Ježíš vstupuje do jeho domu, přijímá jeho pohostinnost a stává se svědkem Zachovy překvapující životní proměny (L 19,1-10).

Z průvodních materiálů k dětskému evangeliu od sester z Kuby sledujme i následující reflexi. Kristovým přáním je, aby se naše rodiny, církve a společnost stále více stávaly prostorem pro děti a s dětmi, prostorem lásky a něžnosti, jítím pospolu ruku v ruce. Kultura něžnosti je opakem kultury násilí, egoismu a smrti, destruktivního potenciálu lidstva.

Misionáři a misionářkami něžnosti se stávají ti, kdo se snaží druhého či druhé ve smutku potěšit, kdo vztáhnou pomocnou ruku a usilují o to, aby se zachmuřený pohled bližního prozářil. Taková citlivost nemá nic společného s bezbřehou romantikou. Po celý život se učíme od Krista žít solidárně. Otvírat se malým, bezmocným, sociálně dole stojícím - nablízku a v dále, spolunést s druhými jejich životní tíži. právě tím už začíná tolik žádoucí Boží vláda na Zemi, už tady a teď, která bude jednou slavně dovršena (Ga 3,28-29; Ga 6,2; Ř 8,19-21; 1 K 15,28).

Úvaha

Věříme, že Bůh stvoření a Bůh nad dějinami je jeden, tentýž. Dává nám svobodu, a proto jsou dějiny samá oklika, nikoliv rovnoměrný stálý pokrok.

Věříme, že obrat k lepšímu je možný. Boží síla života působí. Duch svatý působí, věje kam chce – také mimo hranice církví. Nové skutečnosti se rodí, přicházejí na svět s bolestí.

Být křesťany je umění zdánlivě nemožného. Namočit se, a přece zůstat suchý. Jít do hospody a neopít se. Obchodovat a nešidit. Podnikat a platit daně. Pracovat, i když nikdo nehlídá.

Umět poradit, ale nepovyšovat se. Oženit se, vdát se a zůstat věrnými. V neděli jít na výlet a přitom ráno být v kostele. Každé ráno si zacvičit a také se pomodlit. Jít na oběd do restaurace a před jídlem v duchu poděkovat Bohu. Vstoupit do politiky, ale nenechat se podplatit. Být úspěšný a úspěšná, ale ne pyšný, pyšná. Být při zdraví a navštěvovat nemocné. Onemocnět a nestěžovat si. Stárnout a zůstat vděčnými Bohu. Být mladý, ale ne suverénní.

Je to těžké, ale s Boží pomocí se nám to někdy daří. Pak je to krásné a dokonce i nakažlivé. Chvála Bohu.

Je to těžké, ale s Boží pomocí se nám to někdy daří. Pak je to krásné a dokonce i nakažlivé. Chvála Bohu.

(Prosba: ať se nebojíme pojmenovat zlo zlem a dobro dobrem. Ať se nad druhé nepovyšujeme a dovedeme se přiznat ke svým chybám).

Připravila Jana Opočenská

Havana